

EVANG. EGYZHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetés díja:

Egész évre . . .	12 kor.
Félévre	6 „
Negyedévre	3 „
Egy szám ára 24 fill.	

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Kiadótulajdonos és szerkesztő:
VERES JÖZSEF.

Felolós szerkesztő:
HAJTS BALINT.

Hirdetés díja:

Egész oldal . . .	16 kor.
Fél oldal	8 „
Negyed oldal	4 „
Nyolczad oldal . . .	2 „

Megjegyzések

„Az új iskolai törvényjavaslat ág. hitv. ev. egyházunk szempontjából“ című cikkre.*)

Figyelemmel olvastam e cikket, mert azt hittem, hogy cikkíró úr objective fogja megbírálni a javaslatot egyházunk szempontjából, de már most kénytelen vagyok kijelenteni, hogy csak a címben találtam az igazi egyházi szempontot, a cikkben magában pedig a nemzetiségi szempont domborodik ki, pedig egyház és nemzetiség talán mégis két különböző dolog. Különben lássuk magát a cikket.

A bevezetésben általános dolgokkal hozakodik elő. De már itt is kitűnik célja, a mikor azt mondja: „a mi a földi *haza*, vagy a mint azt ez idő szerint nevezni szeretik, az *allam* boldogulására stb.“ Miért állítja szembe a hazát az állammal, hiszen a haza és az állam nem mellérendelt, még kevésbé disparat fogalmak, hanem igenis az állam fogalmában benne van a haza (föld) fogalma, mert e nélkül az állam nem lehetséges.

Azután áttérve magára a dologra, adja az elemi iskola célját, még pedig így: „Az elemi iskola célja nem lehet egyéb, mint a gyermek-emberben megvetni azon alapot, a melyen az életben tovább építhet oly irányban, hogy e *földön* becsületes emberré váljék.“ Ez nem igazi keresztyén szempont. Becsületes embernek általában azt tartják, a ki nem tesz rosszat, ez negatív meghatározás; vagy pedig positive: A mit nem kívánsz magadnak, azt ne tedd másnak sem, akkor becsületes ember vagy. A keresztyén erkölcsstan töböt kíván ennél, ennek az erkölcsstannak főtörvénye a szeretet, az altruismus. „A ki elakarja venni a te alsóruhádát, engedd neki

*) L. „Ev. Egyház és Iskola“ f. é. 47. sz. (Élvünkhoz híven, mely szerint: „audiatur et altera pars“ — készséggel kiadjuk e cikket is, annál inkább, mert óhajításunk és célunk ma is az, mi volt kezdetül fogva, hogy t. i. közös erővel fáradjunk a közös jó ügy érdekében. F. Sz.)

felsőruhádát is.“ „Szeressétek ellenségeiteket.“ Ez a keresztyén ember erkölcsi eszménye. A ki pedig így cselekszik, arra azt mondjuk, hogy erkölcsös jellemű ember. Tehát az elemi iskola célja erkölcsös jellemeket nevelni, vagy legalább megadni ehhez az alapot.

A nevelés céljának kitűzése után elmond köznapni neveléstani és módszertani dolgokat és végre oda konkludál, hogy mindazokat a dolgokat, melyek a nevelés céljának eléréséhez szükségesek, a gyermeknek csak anyanyelvén lehet megtanítani. „Ez oly bizonyos, mint kétszer kettő négy“ mondja cikkíró úr. Bizony pedig kérem ez esetben a kétszer kettő öt. Mert a hat éves gyermek olyan csekély szókészletet hoz magával az iskolába, hogy az hamarosan pótolható — különösen osztott iskolában, de osztatlanban is — más pl. magyar szókészlettel.

„Az elemi iskola célja meg lett változtatva. (Magyarosan: célját megváltoztatták). Ez a cél a magyarországi népnek nyelvileg való egyesítése“ írja a cikkíró úr. Hiszen ez sem volna rossz. De az e tárgyban hozott törvényeknek nem az volt a céljuk, hanem az, hogy alkalom nyujtassék minden nem magyar anyanyelvű állampolgárnak a magyar hivatalos államnyelv megtanulására. A régi törvény intencióját úgy tartaná a cikkíró ur helyesnek, ha „alkalmat ad (t. i. az állam) a nem magyarajku honpolgároknak, hogy a ki *akarja és arra képes*, ezen nyelvet (t. i. a magyart) elsajátíthassa.“ Ez érhetetlen. Ha egy iskolába jár, mondjuk 60 gyermek, 20-nak a szülei pedig azt akarják, hogy gyermekeik tanuljanak meg magyarul, ki fogná azokat megtanítani. Csak nem a tanító? Hiszen az iskolában tömegtanítás van. Vagy talán külön iskolát kellene nyitni számukra. Hát azt milyen forum döntené el, vajjon képes-e valamely gyermek a magyar nyelv megtanulására? Nohát a törvénynek nem is volt soha ilyen elesavart inten-

cioja, hanem igenis az, hogy minden gyermek tanuljon meg magyarul.

„Mig az előző, erre vonatkozó törvény azt követelte, hogy a magyar nyelv az elemi oktatás kötelező tantárgya legyen minden iskolában, addig a mostani javaslat már azt követeli, „hogy minden, az elemi iskolának hat osztályát végzett gyermek a magyar beszédet annyira elsajátítsa, hogy az ő életviszonyainak megfelelően gondolatait magyarul helyesen kitudja fejezni, továbbá tudjon magyarul folyékonyan írni és számolni“, olvassuk tovább. Az új törvényjavaslat ezen idézett passzusát cikkíró úr úgy tekinti, mint haladást a létező törvényhez képest. Pedig nem az, hanem csak világosabb kifejtése a meglévőnek. Az 1879. évi XVIII. t.-c. elrendeli a magyar nyelv tanítását minden iskolában. A 4. §. ugyanis azt mondja: „A magyar nyelv az összes bármilyen nyelvrános népiskolákban a köteles tantárgyak közé ezennel felvétetik“. Most már kérem, miért tanítunk valamely nyelvet az iskolában? Nemde azért, hogy a tanuló az illető nyelven tanuljon meg beszélni. Hát az új javaslat többet kíván? Ugye bár nem? Mert hisz az írást és számolást csak nem vehetjük többnek. A javaslat idézett pontja csak elejét akarja venni az olyan téves — többnyire rosszakaratból származó — magyarázatoknak, a melyet a cikkíró úr is a régi törvényhez hozzáfűz. Bizonyosan azért szúr szemet a javaslat szóban lévő pontja, mert nem lehet elcsavarni — még rosszakaratból sem.

„Azt nem akarjuk itt fejtegetni — sóhajt fel a cikkíró úr — hogy az ily igyekezet (t. i. „a hazai népeknek egy nyelvűvé való tevése“ a miről különben a javaslatban egy szó sincs s csak a cikkíró úr találta ki) az Isten jogaiba és hatáskörébe való avatkozás“. Hát az kérem, nem az Isten jogaiba és hatáskörébe való avatkozás, a mikor a nemzetiségi iskolákban magyargyűlöletet oltanak be a tanulóba.

Azután felveti a kérdést: „Vajjon az elemi iskola a kontemplált törvény alapján megoldhatja-e valódi feladatát, elérheti-e az igazi célt.“ válasza persze tagadó. Ezt a következőkkel igyekszik bebizonyítani. „A javaslat 13. §-a 15 tárgyat vesz fel az elemi oktatásba — és a cikkíró úr szerint — e miatt nem jut majd idő a vallástanításra.“ Sőt még ezeket a szegény tárgyakat is megsajnálja, hogy majd a magyar nyelv miatt ezekre sem jut hetenkint egy fél óra sem.

Hiszen ha betű szerint vennők azt az ominózus

13. §-t, akkor igaza volna a cikkíró úrnak, de „a belüől.“

Sem az anyanyelvet, sem pedig a magyar nyelvet külön tárgyként tanítani nemcsak nem kell, de nem is szabad, hiszen az elemi iskolában nem képezünk nyelvészeket, vagyis nem tanítunk nyelvfilozófiát, hanem tanítunk magyarul vagy anyanyelven helyesen beszélni. A beszédhez pedig tárgy is kell. Nos hát osszuk fel azt a sok tárgyat a két nyelv között, akkor lesz mindenre elég időnk, lévén így már csak 13 tárgyunk.

Vegyünk alapul egy osztatlan iskolát heti 30 órával. Magyar nyelven tanítjuk majd pl. a következő tárgyakat: 1. Beszéd- és értelemgyakorlatok 2 óra. 2. Mennyiségtan 6 óra. 3. Természetráaj és 4. Természettan 2 óra. 5. Ének 2 óra. 6. Gazdaság 1 óra. 7. Testgyakorlás fél óra. Olvasás 2 óra, összesen 14 óra. Anyanyelven: 8. Földrajz 3 óra. 9. Történelem és 10. alkotmánytan 2 óra. Olvasás 4 óra, összesen 9 óra. A (11) rajzot és (12) a kézimunkát mint csendes foglalkozást tanítjuk. Maradna (13) vallástanításra hetenkint 7 óra. Ebből a 7 órából az egyházi énektanításra elég 2 külön fél óra, mert hiszen régi jó szokás szerint ev. iskoláinkban minden tanítás énekekkel kezdődik és végződik. Marad tehát tisztán valásra 6 óra s ennél többet egy osztatlan iskolában sem fordítottak eddig sen. Hátha még — a mint cikkíró úr egy helyen megjegyzi — a legtöbb tárgyat olvasókönyv alapján tanítanak. Ezek rideg számok, de azt is tudja minden pedagógus, hogy a valláson kívül minden tárgynál van alkalom, ha nem is specialiter felekezeti, de mindenesetre legalább általános vallás-erkölcsi érzelmek keltésére, vagyis minden tárgy alkalmas a vallástan támogatására. Az egyházi cél tehát eléretik és eléretik — tessék megkérdezni a kiskőrösi, nyiregyházi, csabai, pincédi, szarvasi stb. tanítéktól — a másik kettő is. Osztott iskolánál természetesen még kedvezőbb lesz az állapot és így megmarad sértetlenül az országnak az a bizonyos talpköve is.

A következőkben a tanító felett sajnálkozik. Két gazdája lesz, meg aztán vannak tehetségtelen gyermekek is, a törvény pedig nem rendel tölcser, a melyen keresztül megtölthetné a fejüket tudománnyal és így majd nem felelhet meg feladatának. Hogy igenis megfelelhét feladatának minden tekintetben, azt, azt hiszem a fentebbiekben bebizonyítottam, a tehetségtelen gyermekekért pedig eddig sem bántotta senki a tanítót, ezután sem fogja. Két gazdája pedig nem lesz, mert a világi hatóság csak

ankor fog a dolgába avatkozni, ha nem teljesíti kötelességét, vagy izratni fog az állam ellen. Ez pedig egyházunknak nem lesz kárára, sőt ellenkezőleg, mert meg fogja azt tisztítani olyan elemektől, a melyek miatt csuk gyanúsításoknak volt kitéve és ezután nem fog előfordulni olyan eset, mint eddig elégszer, hogy orgazda ítélte a tolvaj felett.

Azt írja a cikkíró úr: „a felvidéken kormány-párt-állam, és a kormánypártellenes-államellenes.“ Persze, mert a felvidéken a tótok — mert ezeket érti a cikkíró úr, ha nem is mondja — vagy kormánypártiak vagy nemzetiségi-pártiak. Hogy pedig a nemzetiségi pártiak milyen hazafiak, talán legjobban illusztrálja az, hogy az általuk választott nemzetiség képviselők közül hazafias kirohanásaiért egy-kettő most is Vácon vagy hol hűsöl. Vagy talán tudna mutatni a cikkíró úr pl. Túróban olyan pl. Kossuth-párti tót tanítót, a kit kormánypárti tanfelügyelője e miatt üldözött? Ime a cikk vége: „Akármilyen optimisztikus szemüvegen keresztül is nézzük (magyarosan: nézzük is) a javaslatot, az a mi ág. hitv. egyházunk nem magyar nyelvű iskoláinak pusztulását jelenti. De ezzel egyházunk alapjai is aláásatnak.“ Feltéve, bár ez a cél ebből a javaslatból a legnagyobb rosszakarattal sem magyarázható ki, hogy szórványosan bár, egyes egyházak megmagyarosodnának, ezáltal egyházunk alapjai egyáltalában nem érintetnének. Hiszen a cikkíró úr citálja: „Tanítsatok minden népeket!“ tehát az egyház — a vallás — nem függ a nemzetiségtől. Vagy azok az egyházaink — illetőleg azok tagjai — a melyek hazafiasan gondolkozó lelkészek és tanítók buzgalma következtében részben, vagy egészben megmagyarosodtak, rosszabb evangélikusok talán mint azok, a melyek megmaradtak régi anyanyelvük mellett! Ezt talán cikkíró úr sem akarná bizonyítani?

Azt hiszem, sikerült bebizonyítanom, hogy a javaslatban foglaltak keresztül vihetők, egyházunk szervezetét, önkormányzatát és tanítását nem érintik tehát nem is veszélyeztetik és csak azokat fogják sújtani, a kik egyházi köpenyeg alatt államellenes politikát űznek.

„Adjátok meg az Istennek, a mi az Istené és a királynak, a mi a királyé!“ Isten velünk.

Matthaeidesz György.

Kicsinynek látszó dolgok, de jellemzők.

A mindennapi élet ezerféle viszonyainak ezerféle változásaiában sok oly dolog, sok olyan esemény fordul elő, mire ügyet sem vetünk, figyelmen kívül hagyjuk, vagy ha megállapodunk is mellette, ha szemünkbe ötlük is, csak egy pillanatig tart az egész s tova sietünk mellette, mintha gondolkodásra érdemesnek sem tartanók. Pedig akár egyes emberek, akár egész nemzetek megismerésében sokszor sokalta fontosabbak és jellemzőbbek a kicsinynek látszó dolgok, mint a világra szóló csodásnak tetsző események. S így van ez az egyházi élet mezején is. Itt is történnek, itt is előfordulnak gyakorta csekélybe, lényegtelennek látszó dolgok, mikre ügyet sem vetünk, pedig bizony-bizony sokkal inkább jellemzőbbek, sokkal nagyobb fényt vetnek, akár az egész egyházra, akár annak vezetőinek gondolkodás módjára, mint kötet számra irt történetek vagy tudós jellemrajzok. Nézzünk csak néhány ily csekély, kicsinynek látszó dolgot — mit figyelemre alig látszik valaki méltatni, pedig bizony azok nagyon jellemzők. Köztudomásu, hogy napjainkban minden egyház az irodalom terén is nagymérvű tevékenységet fejt ki, s így e téren is egyik a másikat tulszárnyalni, fölülmulni törekszik. A sajtó óriási hatalmát elismeri minden felekezet. Hogy korunkban a szószék nem az egyedüli népnevelő eszköz tudjuk mindannyian, s ép azért a sajtó útján igyekszik minden felekezet igazságát s befolyását érvényesíteni s fentartani. Mi evangélikusok a Luther-Társaság, a reformátusok a M. Pr. J. T. s a róm. kath., kik noha jó ideig félték a nép kezébe könyveket adni — belátva ennek áldásait a protestánsoknál, a Szent-István Társulat által fejtenek ki nagy tevékenységet. De irodalmi téren, s a sajtó útján az egyházas szellemet ápolni törekszik, a magyarországi unitárius egyház is. Bizonyítja ezt a Józan Miklós budapesti un. lelkész szerkesztősége alatt megjelenő u. n. „Unitárius kis könyvtár“ mely füzetes vállalatban foglalkozik az unitárius egyházat érdeklődő dolgokkal, ismertetőn ezen egyház tanait, nézetét, meggyőződését, *szellemét*. Erről óhajtók a következőkben néhány szót szólani. Az „Unitárius Kis Könyvtár“ 70—72 sz. füzete J. E. Carpenter nyomán; „A halhatatlanság helye hitelveink között“ c. alatt a halhatatlanság nagy kérdésével foglalkozik. Nem szándékom jelenleg e kérdéssel foglalkozni, s ezzel kapcsolatban a fenti füzet tartalmát ismertetni — felette hosszadalmas dolog lenne ez! A különben

érdekes fejtegetésből csak egy-két mondatot kapok ki, mint jellemzőt az unitárius egyház gondolkozás módjára és szellemére. Az unitárius egyház felfogása szerinti: „Az eredeti evangéliumok nehezen illeszthetők le a mai kor keretébe,“ s ehhez képest *átdolgozásra* szorulóak (11 o.); majd a végítéletéről és feltámadásról szólva, ezt mondja: „Ebből az eszmekörből a ker. egyház mindezekig ki nem bontakozott. Tedeumában most is így énekel a Krisztusról: „Hisszük, hogy eljövendesz megítélni minket.“ Most is együtt emlegeti hitvallásában a *test feltámadását* és az *örök életet*. Minthogy azonban az ilyen fogalmak a mi láthatárunkról végképp eltűnedeznek, nincs miért vitatkoznunk az *aiónios* (örök) különböző értelmezései fölött.“ (13 l.) — Távol áll tőlem, hogy akár az első nézetel szemben rámutassak avagy fejtegysek a mi ker. elvünket, mely szerint: „Verbum Dei manet in aeternum!“, avagy akár az utóbbiakkal szemben védjem a keresztyén hit fenséges és boldogító igazságait, a mint ezt apostoli hitvallásunk a Hiszekegy magában foglalja. A mely egyházban a ker. hitnek üdvözítő s örök igazságai „végképp eltűnedeznek“ — ott gyarló emberi ajak szava kiáltó szó a pusztában!

A közelmúltban egy művelt, igen olvasott, s vitatkozni szerető evang. férfival beszélgettünk hosszasan két kérdés fölött, az egyik: ki, s mely egyház nevezhető keresztyénnek? s a másik: mely egyház nevezhető protestánsnak? Az első kérdésre közös feleletünk vala ez: A ki s a mely egyház hisz a Jézus Krisztusban, vagyis Jézus valóságos istenségét hiszi, s az apostoli hitvallást, az u. n. *közönséges közös keresztyén* hitvallást elfogadja. A másik kérdésre felelünk vala: Protestánsnak nevezhető, s e név alá tartozik mindazon egyház, mely a szentírás illetve a Krisztus evangélioma alapján áll (a mely *átdolgozásra* éppenséggel nem szorul.) Ezen ker. és prot. egyházakhoz tartozik-e tehát az unitárius egyház is? — e kérdés jut eszembe. midőn most, e sorokat írom.

A fentiek alapján valójában nem csodálkozom ha református testvéreink néhány évvel ezelőt a *Protestáns* Irodalmi Társaság gyűlésén oly igen fáztak az unitáriusoknak a *protestáns* társaságba való felvételétől. Pedig a hitcikkelfogadása vagy elvetése nem is látszik oly nehéz dolognak a reformátusoknál, mit bizonyít a következő — második jellemző — dolog.

A „Magyar Szó“ f. évi 154 számában Siposs János ev. ref. lelkész „Történelmi igazolása“ „Ada-

tok az egységesítendő Liturgiához“ c. propositícióm nagyrészenek“ c. cikkének 7-ik pontjában ajánlja a zsinati atyáknak, hogy az apostoli hitförmából a „szálla alá poklokra“ részt kihagyják.

Hogy a református egyház hivatalos tana szerint a „szálla alá poklokra“ hitcikk bennfoglaltatik-e a hitcikkek között, nem tudom. Rácz Kálmán theol. lic. pápai tanár szerint (L. Theol. Ismeretek Tára III. küt. 93. l.: Pokokra szállása Krisztusnak c. cikk) e hitcikket „a ref. egyház nem fogadta el.“ míg a dr. Erdős József debreczeni theol. tanár fordításában megjelent káté szövegében, mely Kátét a tiszántuli egyházkerület adta ki, bennfoglaltatik. A Káté 44-ik kérdése ugyanis így hangzik: Miért tesszed ezt is hozzá“ „szálla alá poklokra?“ A hitcikkre vonatkozólag, — melyről *Kálmán* azt állítja „hogy ez oly fontos megváltásunk szempontjából, hogy egy jó rész az Ur balálának gyümölcseiből elveszne, ha ezt figyelmen kívül hagyóknak“ — a ref. tanmagyarázat nem határozott. Bizonyítja ezt az említett 44-ik kérdésre adott ezen felelet: „Azért hogy legnagyobb megpróbáltatásaim között bizonyos legyenek a fölöl, hogy az én Uram a Krisztus, az ő kibeszélhetetlen gyöttrődése, szenvedései és rettegéseivel, melyeket lelkében, a keresztfán, és annak előtte is elszenvedett — engem a pokoli aggodalomtól és gyötrelemtől megszabadított.“

E felelet — mint Dr. Antal G. helyesen megjegyzi — „a kérdéses hitcikknek inkább gyakorlati alkalmazását, mint *helyes magyarázatát* tartalmazza“. (Van Oostersee: „A Heidelbergi Káté 52 egyh. beszédben“ 221. l.) Nálunk ág. hitv. ev-nál — tudtommal — a hitcikk el- vagy el nem fogadása fölött vita nem folyt, hanem igenis a fölött, vajjon Krisztusnak csak *lelke* szállott-e alá a poklokra (Ujabban L. Harms is e nézetet vallja), avagy *teste* is. Egyházunk tana ezt mondja: „A mi már a poklokra szállást különösen is illeti, Apinnel - - első hamburgi ev. lelkésszel — szemben, ki 1544-ben a 16. zsoltár magyarázataként kiadott művében azt állítja, hogy Krisztusnak *csak lelke* szálla alá poklokra, hogy ott helyettünk, azaz a mi bűneinkért lakoljon s minket a pokol gyötrelmétől megszabadítson, továbbá, hogy Krisztusnak *teste* mindaddig, a míg Isten az ő lelkét vissza nem szólítja s vele feltámadásakor újra nem egyesíté a *sírban* maradt, s ki a poklokra szállást ez okon az alázatosság állapotához számítá: tanítjuk, hogy Krisztus *egész személye* — Deus et homo — szállt alá poklokra még pedig a végre, hogy teljes diadalt arasson a

Sátán s a sötétség hatalma felett s ekként azoknak mi felettünk való uralmát megtörje." Evang. egyházunk tana szerint tehát: „A poklokra-szállás azon való igaz és természetfeletti ténykedés, minélfogva Krisztus, mihelyt a halál kötelékeit széttépte és megelevenedett. egész személye szerint a gyötrelmek helyére ment, hogy az örök halálon és ördögön vett győzedelmét az elkárhozott lelkeknek megmutatná s élők és holtak felett való teljes hatalmát és közön-ségös uraságát mindeneknek tudtukra adná." (Dr. Masznyik E.: „Ev. Dogmatika.") A ref. tannal szemben, mely a poklokra szállást a heidelbergi káté szerint egynek látszik venni az Üdvözítőnek keresztfán történt szenvedésével és gyöttrő kinjával s így a „keresztre feszítették, meghala és eltemették" után főöslegesnek tartja a „szálla alá poklokra" cikket — mi evangélikusok e hitcikket szószerint értelmezzük, hisszük és valljuk, mert bizony e nélkül, hogy Calvin szavaival éljünk „egy jó rész az Úr halálának gyümölcséből elveszne, ha ezt figyelmen kívül hagyják, mivel ez oly fontos megváltásunk szempontjából." Mert hiszen, mint L. Harms mondja, a mily szükséges, hogy Krisztusnak érettünk sirba kellett szállania, ép oly szükséges, hogy mi érettünk a poklokra is leszállott legyen. Ha Krisztus poklokra nem szállott volna, nem tudhatnánk vajjon Krisztus legyőzte azt mi reánk nézve is, és így féltünk kellene, hogy poklokra vettünk. Hiszen ha Krisztus poklokra nem szállott, úgy le sem győzte azt; mivel azt csakis úgy győzhette le, ha poklokra szállott s az ördögöt és a pokolnak szellemeit legyőzte. A mi bűneinkért szállott ő a poklokra, s mint Isten és Úr jelent ő meg ott, ki a Sátánt legyőzte s a poklok kapuit bezárta a hívő keresztyénekre nézve. Ha tehát hű maradok Krisztushoz, nem juthatok a poklokra, reám nézve nem létezik az. A „poklokra szállás" tehát, határozottan és világosan hirdeti a szentírás a 16. Zs. és I. Péter. III. 19, IV. 6-on kívül, melyet a ref. e hitcikknél emlitenek, Ef. 4. 9-10-ben.

A hitcikkre vonatkozó s ref. részről felemlített történeti adatokkal szemben, mely szerint e cikk csak a IV-ik században csatoltatott az ap. hitvalláshoz, s hogy továbbá az újabb korban egyesek — mint üdvösségre nélkülözhetőt elmellőzik, legyen szabad utalunk arra, hogy e hitcikket az egyházban mindenkoron oly fontosnak tartották, hogy a régi időkben Nagyszombat estvéjén rendszeren Krisztus poklokra szállásáról prédikáltak, s csak az újabb korban szakítottak e már-már törvénné vált szo-

kással. (L. Harms: Das ap. Gl. bek.) Azt mondja a fent megnevezett ref. lelkész cikkíró, hogy propositióiban, illetve intentióiban a legjobb szándék vezérli, — ezt készséggel elhiszük — továbbá, hogy előtte „a vallásosság emelése lebegett", s „ha propositiói elfogadtatnának, a vallásosság fellendülésére nagy befolyással lennének." Hogy az ap. hitv. említett hitcikkének változatlan meghagyása a vallásosság hanyatlására szolgálna, míg annak kihagyása „a vallásosság fellendülésére nagy befolyással" lenne — valóban érthetetlen, sőt vakmerő állítás. Ám reánk nézve közömbös vajjon a ref. zsinati atyák elfogadják-e propositiót vagy sem. Jelenleg csak rá akarom mutatni a ref. testvérek részéről oly igen erősen hangoztatott, szabad szellem egy szomorú eredményére. De vonjuk le eme körülményből a fontos tanuságot is: ragaszkodjunk drága hitvallásunkhoz s ennek alapján higgyünk hiven, rendületlenül, s akkor magának a pokolnak kapui sem diadalmaskodhatnak felettünk!

R. K.

Kisdedek halálára.

(„Zeuch hin, mein Kind!" Gottfried Hoffmann után szabadon
Pekár Károly.)

Menj gyermekem! mert Isten hív maga
E gonosz világból.
Bár halálot szívemnek kinpada,
De parancs az Úrtól;
Azért tovább fel se' panaszlom,
Megadással, zokogva mondom:
Menj gyermekem!

Menj gyermekem! Isten téged nekem
Csak kölcsönbe adott.
Időd lejárt, most már vissza veszen,
Azért menni hagyott.
Menj! mert ez az Úr rendelése,
S mit Ő akar, azt viszi végbe.
Menj gyermekem!

Menj gyermekem! a mennyben feltalálot,
Mit a világ nem ad:
Vigasztalást, békét, amint vágyod;
S ott szenvedés se' bánt.
Itt félelmek körében élünk, —
Örök derü lesz ott mivélünk;
Menj gyermekem!

Menj gyermekem! mi utánad megyünk,
Amint az Úr behitt.
Előbb indulsz — mintsem balvégzetünk
Végkép' elkeserít:
Ki soká élt, — sokat szenvedett,
Ki korán hal, — ér több örömet;
Menj gyermekem!

Menj gyermekem! angyalok már várnak
 Ártatlan lelkedre.
 Majd ott teszen szent fia az Úrnak
 Koronát fejedre.
 Ég veled! most már szabad lélek,
 Ki a végső harcot átélted:
 Menj gyermekem!

KÉRELEM.

Tisztelettel kérjük előfizetőinket, méltóztassanak az előfizetést megújítani, s a lapot erkölcsileg is támogatni. Minden irányban független lapra nagy szüksége van egyházunknak, azért bizalommal kérjük a támogatást; és hogy a szegényebb fizetési lelkészek is, akiknek érdekében annyiszor küzdöttünk, nem siker nélkül, megerőltetés nélkül rendelkezessék ezután is, az előfizetési díjat leszállítjuk negyedévenként 2 koronára.

Veres József.

Belföld.

„Ajánlat” cím alatt nyilatkoztam a lap utolsó számában a Hivatalos Közlöny ügyében; nem tudtam, hogy annak kiadása már el van határozva; ajánlatom tehát, melylyel önzetlenül az egyházi közigazgatásnak akartam szolgálatot tenni tárgyatlanná vált; ámde a lap ügyében lesz legközelebb egy-két szavam.

Régi esperesség megszűnése. Történelmi fontossággal bíró gyűlést tartott f. hó 13-án a VI. szab. kir. városi esperesség. Az 1546-ik év óta, tehát 358 éven keresztül fennállott ezen esperesség főlösztató közgyűlése volt ez. (A történelmi hitelesség okáért megjegyezzük, hogy az esperesség mint ötvárosi inperintendentia állt fenn III. Károly reszutiójáig, mely sok és keserves küzdelem után négy egyházkerületbe osztván a magyarhoni evang. egyház egyházközségeit, ez a superintendencia az 1743. évben beleolvadt a tiszai egyházkerületbe (dobsinai egyezmény), de mint „kiváltságos” esperesség továbbra is fennállott. — Sz.) A felosztást, melyet, különösen földrajzi viszonyok tettek kívánatossá (egyházai három vármegyében vannak elszórva) ezidén a kerület és az egyetem is kimondotta. A főlösztató határozat a december 13-iki gyűlésen fogadtatott. Midőn erről bizonyos fájdalommal érzéssel veszünk tudomást, egyúttal elvonulnak lelki szemeink előtt ezen magyarhoni evang. egyházunk zaklatott életében tatán a legdicsőbb múlttal bíró esperességünk életére kihatott fontos történelmi mozzanatok is. Előttünk áll *Stöckel* Lénárd-bártfai lelkész, a felv. déki evangeli-

gelikusok vezérférfia a „confessio pentapolitana”-val, de feljúl lelkünkben egy *Barbianó* (Kassán), *Karaffa* (Eperjesen), *Bársony* és *Pethő* (Lőcsén), *Heister* (Késinárkon stb. nevekhez fűződő szomorú emlékek is, feltárva előttünk magyar hazánk alkotmányának és evang. egyházunk törvénybiztosította szabadságának romjait.

De az evangéliumhoz ősi erővel ragaszkodó őseink hitbuzgósága és áldozatkészsége e romokon is tudott újat építeni és az immár megszűnt esperesség mullja is tanúságot tesz arról, hogy evangélikus öntudat és akarat végre is diadalt arat.

Utolsó esperesé a fényes történelmi multtal bíró egyházmegyének — *Dianiska* András lőcsei lelkész-esperes és elnöktársa: *Benczúr* *Ulás* felügyelő f. hó 11-án vezették az utolsó gyűlést, melynek tárgya épen a felosztató határozatnak végrehajtása volt.

Lelkészjelölés. A kassai I. magyar-német lelkeszi állásra, néhai *Csiskó* János helyére, a f. hó 18-án tartott jelölő gyűlésen, az érdekelt egyháztagok *Móhr* Bélát jelölték, aki már hosszú évek óta nagy odaadással végezte a segédlelkészi és vallástanítási teendőket. Az elnökség *Domján* E. fanciesali lelkészt jelölte,

Szakvizsgálati tételek. Az 1904—5. évre a következő szakvizsgálati tételek tűzettek ki:

Pozsony: I. *Exegetikai*: A bűn elmélete az új szövetségben;

II. *Systematikai*: A praedestinációra vonatkozó controversiák története;

III. *Gyakorlati*: Minden nyelvre egy-egy szentbeszéd.

Sopron: I. *Exegetikai*: 1. Jób. XXXVIII. 1—38 v. magyarázata, különös tekintettel a kozmológiai képzetekre.

2. A kísértés történetének Máté IV. 1—II. v. alapján való magyarázata.

II. *Systematikai*: 1. Jézus Krisztus munkájának ismertetése a hármass hivatall képében.

2. Az emberi szabadság tényének megállapítása és fogalmának kifejtése.

III. *Gyakorlati*: Egyházi beszéd ft. püspök úr által kitűzött alapigére.

IV. *Curriculum vitae*.

Az eperjesi kijelölt tételek ez idő szerint nem állanak rendelkezésünkre. Azokat valamely legközelebbi számban közöljük.

Fehér Ipoly panonnhalmi főapátnak a király a közügyek és a tanügy terén szerzett érdemei elismeréséül a titkos tanácsosi méltóságot díjmentesen adományozta. Protestans püspök miért nem kaphatja ezt a kitüntetést? Hiszen protestans püspökök is szereztek érdemeiket a közügy és a tanügy terén — vagy azok számára nincs a fejedelemségnek kitüntetése? Ez nem egyenlőség!

Vallásos esték címen Orosházán ez idő is tartattak énekekkel és szavallatokkal egybekötött fel-

olvasások. Az estéket igen szép számú közönség szokta látogatni, valláskülönbség nélkül. Az első ilyen estén Kovács Andor lelkész tartott „Szabadságért és igazságért“ címen szép és tartalmas tel. olvasást. F. hó 11-én pedig Hajts Bálint lelkész tartott felolvasást „A reformáció hatása“ címen, *Luther* nagy művét nemcsak mint vallási megújítást, hanem mint politikai, socialis és közgazdasági kultur mozgalmat jellemezve.

Külföld.

Szászországban és Württembergben lázas év. belmissiói tevékenység észlelhető. Azt olvassuk, hogy az elárvult papleányok segélyezésére alakult egyesület az utolsó évben 4350 márkát osztott ki s még külön 1262 márkát sürgősebb természetű segélyezésre fordított. A neufriedsteini papleányi otthonnak 1510 márkát juttatott. A tagsági díjból befolyt 3978, kamatokból 2303. s a tőkevagyon 60 ezer márka. Külön legátumként 600 márkát kapott. — Az Ölganövérek egylete okt. havában Stuttgart városában ülésezett, a hol 7 új nővért avattak fel belmissiói szolgálatra. Évi jelentéséből közöljük a következőket: A nővérek száma 130. Állomásainak száma 53, ebből 23 betegápoló intézet. A Károly Olga kórházban az 1903—4. évben 1363 beteget ápoltak, az összes állomásokon 31390 beteget. Külön a poliklinikán 2275 egyént ebből 1146 gyermeket. Tekintélyesebb leányok fél évi betegápoló tanfolyamot végeztek. Az egylet évi 7000 márka hiányt mutat. Építési alapja 50 ezer márka. Az egylet iránt a legszélesebb év. württembergi körökben igen élénk az érdeklődés.

A *német protestáns-egylet* okt. hó elején Berlin városában tartotta rendes évi közgyűlését. Ez egylet 41 év óta áll fenn. Megalapítói voltak Rothe, Bunsen, Bluntschli, Holtzendorf és mások. Az amerikai unitáriusok is voltak azon képviselve. A korszellem haladásának hódoló szabadelvű protestantismus érdekeit szolgálja. Dogmatikai álláspontja latitudinárius. A 70-es években nálunk Magyarországon is virágzott, s megteremtette Kovács Albert vezérlete mellett az eredeti és fordított theol. munkákban gazdag prot. theol. könyvtárt. Az első nagyobb előadást *Dorner* kömigsbergi theol. tanár tartotta „a ker. tan. a mai theol. tudomány érvényében“ címmel, a melyben a keresztyénség észszerűbb lényegének meghatározását sürgeti. Majd *Traub* dortmundi lelkész és ismert nevű polemikus író az egyház és a socialdemokratiáról értekezett, a melyre aztán *Naumann* lelkész, az ismert nevű ker. socialista író az ev. egyház és a jelenkori socialis mozgalomról tartott előadásával válaszolt. Egyházunk socialis feladatait vitatta a ker. közösségi élet folytonos kiépítésében. Utóbbi előadáshoz igen élénk vita fűződött, a mely nem egy

termékeny gondolatot vetett felszínre. Az utolsó 2 előadást *Sulze* drezdai és *Mayer* kaiserlauterni lelkész tartotta a kathólicizmus legyőzetéséről, mint az atheismus hatalma megtöréséről. Jézus eredeti vallásának helyreállításában van az erő a kathólicizmus és atheismus legyőzetése tekintetében. Jézus vallásával szemben a legnagyobb ellenfél az atheismus, a ki fogadja az emberi és az isteni személyiséget egyaránt. Az „erő és az anyag“ elvével megtagadja a személyes teremtetőt s a személyes szellemi életet általában véve. A római egyház is a maga mágikus szertartásával egy személytelen hatalom. Még behatóbban foglalkozott az istén- és emberellenes atheismus fejtegetésével Mayer lelkész, s azt hangoztatta, hogy a pápás kathólicizmus végső eredményében materializmusra és atheizmusra vezet. A protestans egylet közgyűlése a vallásos oktatás reformálásával és egyszerűsítésével is foglalkozott.

Mecklenburgban a reformáció emléknapján ülték meg ez idén a szószékekről elhangzott dicsérettel az áldásosan működő „*Gotteskasten*“ 50 éves fennállásának jubileumát. Keletkezésére a Gusztáv-Adolf-egyesület volt befolyással s célját kezdettől fogva „a szorongatott hitsorsosok segélyezése“ képezte a német földön és a külföldön, főleg Amerikában — egyaránt. 1854-ben adtak ki a hírhű mecklenburgiak egy felhívást s már 1859-ben jelent meg az első jelentős Mecklenburg egyház-tudományokban mindenfelé való megalakulásáról. Az adományok szépen folytak be s azóta is „*Gotteskasten*“ Mecklenburgnak egyik legkedveltebb és legmunkásabb intézménye, 1561 óta Rostockban tanuló osztrák és magyar ev. theologusokat segélyez, — sajnos, a mi ifjaink közül gyakran az erős tőlcenzetiségi sziveket. Körülbelül 40 év óta az évi bevétel 9000 márka s hagyományokból 27 ezer márka tőkét is gyűjtött. A *Gotteskasten* többi német alakjaival élő összeköttetést tart fenn. Ez egyesült intézmények munkásságának tere Németország, Ausztria, Magyarország, Tórország, Svájc, Franciaország, Északamerika, Brazília, Peru, Ausztrália, és Délafrika. Az utolsó évben mindössze 117670 márkát gyűjtöttek s maga Mecklenburg 9263 márkát. Külön orgánumaik is vannak, a melylyel terjesztik és népszerűsítik annak ügyét. Kár, hogy gyakran nem épen az ev. szeretet hangján és modorában az egyetemesebb jellegű Gusztáv-Adolf-egyesülettel versenyez. Ugyancsak Mecklenburgból nem épen örvendetes dolgokról értesülünk. A legnagyobb mértékben silányak a papi javadalmasások. A kormány a papi fizetések rendezésének tervezetét 6000 márka maximummal elvetette, a mi pedig csak 300 ezer márkát tett volna évenként szükségessé. A minap a mecklenburgi lelkészi egyesület egy siralmas hangú felhívást bocsátott közzé a helyzet megjavítása érdekében. Abban azt olvassuk, hogy a lelkészek helyzete igen

nyomasztó, a mi nagy kárára van a sikeres hivatalkodásnak s az egyházi élet fejlesztésének. Sőt azt is megjegyzi, hogy magas állami körökben szívesen látják a laerimosi pastores siralmas helyzetét. Hát ez valóban szomorú dolog!

Poroszországban komolyan foglalkoznak az ev. egyházi körök és hatóságok a lelkészek özvegyeinek és árváinak gondozásával és anyagi gyámolításával. A mi a rendelkezésre álló alapokból az özvegyek ellátását illeti, a következő módozat van megállapítva: 5 szolgálati év után kap az elhunyt lelkész özvegye évenként 700, 10 után 750, 15 után 800, 20 után 850, 25 után 900, 30 után 1000, 35 után 1100, 40 után 1200, sőt azontúl 1300 márkát. Az árvák ellátását tekintve a félárva évi 250 s a teljes árvák egyenként 400 márkát kapnak. Isten áldása legyen továbbra is e jótékony intézeteken!

Franciaországban erős a küzdelem a liberális állam és az ultramontán római egyház között, a minek — a mint az a történelemben oly gyakran ismétlődik — megint csak a prot. egyház vallja kárát. Az egész francia prot. világsajtó mélyen fájlalja az egyház és az állam merev különválasztásának teóriáját. „Ember egy tollvonással megsemmisítette a francia protestantizmusnak eddigi történeti szeretetét, s valóságos tabula rását csinált a történelem eddigi tanulságaiból és tapasztalataiból“. Ez idén ugyan még megszavazták a francia képviselőházban a vallás- és közoktatásügyi költségvetést, de azzal a megszorítással, hogy ezentúl csak az a lelkész lesz alkalmazható, a ki valamely fakultáson állotta meg államvizsgálatát. Az egyház és az állam merev különválasztása a költségvetés elfogadásával ugyan még nincs ki mondva, de a közel jövőben várható. A költségvetést a képviselőház 383 szóval 239 ellen fogadta el. Ezért így szenved a hazátlan ultramontanizmus miatt maga a hazafias francia protestantizmus is. Németországban a kultúrharck idején is az volt az eset. S ezt nevezik Rómában s a német centrum-pártban is paritásnak.

Eperjes.

Dr. Szilávik Mátyás.

Irodalom.

A „*Cirkevné Listy*“-ben „Puritán“ megemlékezik a könyvkereskedésekben is elfogyott *tót Agendának új kiadásáról*, melyet a *Spevník*-bizottság költségén dr. Baltik püspök eszközölt, Szeberényi és Székács püspökök nyomába lépve. „Puritán“ tekintve a tett kevés és mégis lényegbe vágó javítást és változtatást, inkább egészen átdolgozott s új kiadást tart szükségesnek s kifogásolja dr. Baltik azon kifejezését is, hogy „ezen agendális munkát végzik „tót nyelven“ az ág. hitv. keresztyén egyház papjai“, holott Székács kifejezése ez: „szol-

gáljon e mű az Isten országa dicsőségére . . az ev. tót nemzet körében“.

Az elhalt *Dérer* János lelkészről rendkívül melegen hangon emlékezik *Bujna* Márton, ki a létesítendő felvidéki ev. *árvaházról* is cikkezik; *Bodicky* Mihály pedig a *Bécsben*, a felvidéki tót ev. lelkészek által havonként végezni szokott tót *istentiszteletek* dolgában intéz felhívást Pozsony, Nyitra s Trencsén ev. papjaihoz, miután a bécsi ev. egyház sem gondoskodik a bécsi 3000 tót (bécsiek szerint „Krobót“) lelki ellátásáról; zulukaffereknél való missióra — ugymond Bodicky — költenek száz ezreket, a tót evangélikusok azonban örülhetnek, ha nekik a prédikálás megengedtetik. Mindkét számra kiterjedő ismerteti — az új tót naptárakat (megróván itt is, a más téren is támadott *Salva* kiadót s vállalkozót); ugyancsak mindkét számban — befejezőleg — folytatja Janoska György, a lap szerkesztője egyházi útjának leírását „*Hortobágy végétől a hideg balti tengerig*“ cím alatt s élénken és lelkesedve nagy részletesen leírja a rostoki evang. lutheranus konferencia lefolyását, melyen Schmidt, Fábry, dr. Daxer és Albrecht magyarloni ev. papokkal együtt ő is résztvett, sőt előadást is tartott a magyarloni ev. egyházi állapotokról; fellejtette sajnáljuk, hogy cikkirő, — mint cikke végén mondja — a hortobágyi tapasztalatok után Balton felüdült, — tehát hidegnek találta lelkileg Hortobágyot, s melegnek a hideg Balt vidékét!

„*Ébredjünk*“ vezércikkben cikkirő melegen üdvözlö az „*Ev. Egyh. és Iskola*“ 1904. nov. 24. 47. száma M. M. M. vezércikkirőjét, ki „Az új iskolai törvényjavaslat ág. hitv. ev. egyházak szempontjából“ című cikkében a protestans autonómia megtartása érdekében védi az anyanyelvi jogot a tanításnál. Köszönetet mond ezért a „*Cirk. Listy*“-ben „*Sacerdes*“ író úgy fenti cikkirőnek, mint a cikket közlő szerkesztőnek s kifejezést ad óhajlásának: hogy ha lesz is zsinat, e zsinat tartsa szent kötelességének a prot. autonómia megőrzését. Így teljesülhet csak a tót költő (Mviezdoslav) jóslása is hogy: „közeli üdv reményében s új idők hullámain megyünk a jövőbe“. — Ugyancsak „*féher varjú*“ cím alatt elismerést, hálát és köszönetet mond a „*Cirk. L.*“ a *debreceni ev. református autonomistáknak*, kik a debreceni főiskola számára kiutalásra készen álló 300,000 korona államsegélyt el nem fogadták (32 szavazat győzött 31 ellen). „Tehát vannak még emberek, a kik az államsegély aranyborjút nem imádják“ kiált föl az író — kik nem vetették ócska vas közé az egyház önrendelkezését s jobban bíznak saját erejökben, mint az állami segélyben! Mily rettenetes — ugymond — ezzel szemben *Szentiványi* egyházker. felügyelő, ki elnöki székéből jelentette ki, hogy nem kell nézni az autonómia sérelmére, ha az ország magyarisításáról van szó! — Az állami hatóságok ellen panaszkodik „*a mi filiális iskoláink*“ c. cikk-

írója, joggal fájlalván, hogy, főleg Turócbán a nem telekkönyvezett ev. iskola igaztanokra a község ráteszi kezét. — Az idei *egyetemes gyűlésről* szóló cikk után olvassuk az e napokban elhalt dr. *Stefánovics Mihos* nekrológját, kinek főleg múlt zsinati kemény szereplését a lap felújítja dr. Baltik zsinatba való bemenetele, továbbá az egyetemes felügyelői hivatal megszüntetése s a kerületek kikerekítése tárgyában.

Végezetül értesít dr. *Lajcsiak J.* a *tót bibliafordítás* jelen állásáról. Míg ugyanis a tót világban jobbra-balra szónokoltak s vitákoztak arról: van-e szükség vagy nincs a klasszikus cseh és használatos biblia mellett tót bibliára is: kapja magát a britt- és külföldi bibliatársaság s elhatározza tót betejeszttelt óhajlásokra a tót biblia kiadását s nyomban megbizza a zsolttárok fordításával dr. Lajcsiakot, ki az eredeti szöveg alapján fordított zsolttárokból mutatványképen bemutatja az 1. 2. 8. 90. és 100-ik zsolttár fordítását.

Krupec István.

Az „Egyetértés” 1905-ben. Ez a 39 év óta fennálló régi 48-as politikai napilap, mely most Dr. Pap Zoltán orsz. képviselő szerkesztésében jelenik meg, egész új köntöst öltött, új életre ébredt; visszaszerződött a régi neves munkatársait és sokszoros lelkesedéssel küzd céljért. Ingyen adja minden előfizetőjének az Egyetértés minden hónapban, a Hevesi József és Dr. Falk Zsigmond által kiváló gondnal és izléssel szerkesztett „Magyar Szalon” című szépirodalmi folyóiratot. Ezenkívül nagy ünnepi mellékletek, bőséges irodalmi rész, külön kiadások soha se maradnak el ezen tökéletes gondosan szerkesztett független irányu, mindenben magyar szellemű ujságnál, melynek vezetőcikkeit az ország első politikusai, szép irodalmi részét legjobb íróink írják. A szerkesztői üzenetek az előfizetők jogi tanácsadója, orvosa, vezetője, kalauza. A Divat Szalon-t a ház asszonya negyedévi 2 kor. kedvezményes áron kapja.

Legcélszerűbben postautalványon lehet előfizetni negyed évre 10 kor, 1 óra 3.60 kor. Kedvezményes ár áll. tisztviselők, papok, tanárok, jegyzők részére negyedévre 7 kor. 1 óra 2.40 kor. Budapest, IV. Várnegy-e-utca 11.

Bibliái olvasókönyv. Szemelvények a szent-írásból. Károli Gáspár fordításának átdolgozott kiadása szerint iskolai használatra szerkesztették: *Adorján Ferenc*, *Hetvényi Lajos* ág. h. ev. vallás-tanárok és *Jant Vilmos* ág. h. ev. theologiai tanár. Függelékkel, képekkel és térképpel. Ára 2kor. 40 fillér. A Luther-Társaság kiadása. A mi lapunk hasábjain is részletes vita folyt erről az „Olvasókönyv”-ről és így annak vitatása, hogy van-e szükség ily könyvre, már elmúlt dolog. Részletesebb ismertetésébe sem bocsátkozunk, mert hisz’ erről is sok szó volt már. Csak azt kívánjuk megje-

gyezni, hogy a szemelvények úgy az ó-, mint az újszövetségből igen ügyesen vannak kiválasztva; tartalmilag tehát teljesen megfelel a kitűzött cél-nak. Ügyes és az isko'ai cél-nak teljesen megfelelő a függelékben adott szó- és tárgymagyarázat, úgy-szintén megfelelők a képek és térképek is. Nem hallgathatjuk el azonban, hogy árát sokaljuk. A mikor pl. az egész új-szövetséget 24—50 filléres, az egész szentírást pedig 1.20—1.60 fillérért meg lehet szerezni, azt hisszük, hogy a „Bibliái Olvasókönyv” általános elterjedését a tanuló ifjuság között megnehezíti a szertelenül magas ár. II.

Theologiai Szaklap. Megjelenik negyedévenként 5 iven. Előfizetési ára évi 6 korona. Theologusoknak évi 4 korona. Szerkesztik és kiadják: *Raffay Sándor* és *Hornvánszky Aladár* pozsonyi, *Pokoly József* kolozsvári és Dr. *Tudós István* sárospataki theol. tanárok.

Megjertent a harmadik évfolyam első száma a következő tartalommal:

Nahum könyvének fordítása — Hornvánszky Aladártól —,

Jakab levele I. ifj. Bartók Györgytől —,
Szent-Ábrahám Mihály mint dogmatikus IV.
— Masznyik Endre dtól —,

Ignatius levele a rómaiakhoz — Raffay Sándortól —,

A 81 Szúra — Hornvánszky Aladártól —,
Lapszemle: Zeitschrift f. d. utl. Wiessenschaft u. Kunde des Urchristentums 1904. 1. szám — közli: Raffay Sándor,

Könyvismertetés: Örömlir a mi Urunk Jézus Krisztusról, Irta *Márk*. Görögből magyarra fordította *Kecskeméthy István*. — ismerteti Raffay Sándor.

Az ősmagyar vallás elemeiről. — ismerteti Raffay Sándor.

(Ez a szám is azt mutatja, hogy a vállalat érdemes arra az anyagi és szellemi támogatásra, melyet a lap végén a szerkesztő-kiadók a theologiai tudomány barátaitól kérnek. Olvasóink szives figyelmébe ajánljuk e vállalatot mi is, mely immár III-ik évfolyamát kezdi.) II.

Pályázat.

A gömöri ágost. hitv. evang. egyházmegyébe kebelezett **derencsényi** egyházban, elhalálozás által megüresedett

rendes lelkeszi állásra

pályázat hirdettetik. Ezen állással egybekötött javadalmazás a következőben mutatattik ki: 1. Az egyház által kimutatott hivány szerint való termények, föld, rét és stóta értéke 690 korona 42 fillér,

azaz hatszázkilenczven korona és negyvenkét fillér.
2. Az állam által kiegészített congrua 909 kor. és 58 f. azaz kilencszázkilencz korona és ötvennyolcz fillér.

Pályázní kívánók a szabályrendelet 14 és 15 szakaszaiban foglalt rendelkezések szerint teljesen felszerelt kérvényeiket 1905 év január 12-éig a főesperesi hivatalhoz adják be.

Kelt Gómör- Pányiton és Rozsnyón 1904 év december 17.

Kubinyi Géza. 125. 3 -2.
egyházmegeyi felügyelő.

Terray Gyula.
főesperes.

Pályázat

a pesti deáktéri ágost. hitv. evang. magyar egyház egy második rendes

lelkészi állást

szervezett és erre az alulírttak nyilvános pályázatot hirdetnek. Ezen új lelkész a városligeti-fasorban a főgymnásium szomszédságában épült új templomban fogja az istentiszteletet tartani s lelkészi működése az ezen új lelkészi körhöz beosztott területre fog kiterjedni.

Az új lelkész évi fizetése 4000 azaz négyezer korona lesz, a melyhez öt izben 800 korona ötöd-éves korpótlék járul akképen, hogy 25 évi szolgálat után megkétszereződik fizetése.

Lakást, vagy természetben fog adni az egyház, vagy 1500 k. azaz (egyezeröttszáz) koronát biztosít lakbér fejében.

Lelkészi ténykedéseiről minden tekintetben, tehát a szegényeknél végzendő ingyenes funkiókra nézve is a Deáktéri lelkészével egyenlő stóladijakat kötelez az egyház.

Az ó-év esti áldozatból befolyó összeget a szegények segélyezése végett rendelkezésére hocsájtja az egyház.

Fentartja azonban magának az egyház azt a jogot, hogy a hozzátartozó Duna-balparti területet, illetve a szegényházakat szabadon oszthassa be az általa eddig rendszeresített s a jövőben szervezendő lelkésziségek között s kijelenti, hogy a beosztás módosítása esetében „szerzett jog“ címén sem egyik, sem a másik lelkész kárpótlást nem követelhet.

A pályázók küldjék be okmányaikat az alulírott esperes hivatalához 1905-ik évi január hó 31-ik napjáig.

Kelt Budapesten, 1904. évi dec. hó 15-én.

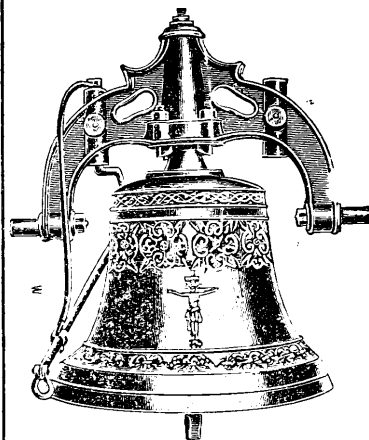
Fabinyi Gyula s. k.
esperes felügyelő.

Bachát Dániel s. k.
124. 3-2
esperes

baktai EGRY FERENCZ

harangöntő

Kis-Gejőcz, Ungmegye.

Ajánlom *harang-öntő műhelymet*, amely legrégibb és legjobb hírnevű az országban.

Teljes szavatosság mellett szállítok

HARANGOKAT,

bármínő súlyban. Nem tetszőket feltétlenül visszaveszek és a költségeket visszatérítem.

Tessék árjegyzéket kérni!

Kivonat az elismerő iratokból:

Bizonyítvány.

A jó bornak nem kell cégér, tartja a közmondás, ez alkalmazható az Egrý Ferencz által a nagy-tárkányi r' kath. egyház részére öntött harangjára is, mert e harang oly szép, kellemes hangú, kiállítása oly hibádan, hogy mindenki előtt önmagát dicséri stb.

Nagy-Tárkány. (Zemplénm.)

Lahocsinszky Adolf,
rk. lelkész.

Pályázati hirdetmény.

Udvarhely vármegyében fekvő Zsombor községben üresedésbe jött ev. luth.

papi állásának

betöltése végett, pályázat hirdetik.

Pályázní kívánók kötelesek kérésüket 1905. évi január hó 7-ig a közhalmi ág. h. ev. kerületi esperességhez beadni Lemnekre u. p. helyb.

A zsombori papi állással összekötött jövedelem a következő:

1. 1800 kor. évi fizetés, beleértve 60-52 kor. kataszteri tiszta jövedelem a papi jó jövedelmező birtok után.
2. Négy ötöd évi korpótlék á: 200—200 kor. értékben, Zsomboron eltöltendő évek után számítva.
3. Szabad lakás, nagy gyümölcskert.
4. Elegendő tűzifa a községi erdőből ingyen.
5. Stóla.

122. 2-2

A közhalmi ág. h. ev. egyházkerületi konzistorium.

Protestáns irodalmi esemény!

Mindenféle pályának megvannak a maga specialis szükségletei, melyek nélkül azon haladni, boldogulni nem lehet. A lelkesi pályának is éppen így megvannak a maga nélkülözhetetlen szellemi szükségletei. — Ilyen tár a református papság részére

Debreceni Lelkeszi Tár (Gyakorlati Ev. Ref. Papi Lexikon)

melyhez hasonló még hazánkban ebben a nemből nem jelent meg, akár kölső terjedelmének nagyságát, akár belső tartalmának gazdaságát tekintjük, amely a lelkesi pálya mindn fázisára kiterjed s a lelkesi funció milder ágát felöleli, úgy hogy nem fordulhat elő a lelkesz életében olyan eset, amelyre benne a lelkesz, megfelelő beszédet, imádságot, utbaigazítást ne találna.

E tár I. kötetét 40 író támogatta a református papok és tanárok javából, melyet a kritika is, a közönség is a legkedvezőbben fogadott. Az I. kötetben a szerkesztő főgondját arra fordította, hogy különösebb alkalmi beszédet és imádságokat adjon a papság kezébe, amikben — nagy a hiány. A most karácsonyra megjelent II. kötet, a gyakorlati használhatóság szempontjából, olyan dolgozatokat hoz legnagyobb mértékben, a melyek napi szükségletre valók, de ezek mellett a Tár ama céljáról sem feledkezik meg, hogy lehetőleg a különösebb alkalmi papi functiókra is közöljön dolgozatokat. Az eredeti papi dolgozatok mellett a

Debreceni lelkeszi tár

kiváló külföldi írók műveit is közli. Az első kötet Gerock és Bersier után közölt, a II. kötet Gerock, Monod, Zimmermann után átdolgozva hoz egy pár igazán értékes beszédet. A tulyomó rész azonban eredeti.

126. 4—1

A második kötet írói a következők:

Bibliamagyarázatok: Barakonyi Kristóf, Gyula György. **Ífjúsági istenítészeti beszédek:** Adorján Ferencz. Bányai Sándor, Csizmadia Lajos, Lic. Rácz Kálmán, Sáfány Lajos, **Közösleges egyházi beszédek:** Balogh Ferencz, Dr. Baltazár Dezső, Illyés Endre, Illyés János, Lic. Lencz Géza, Lévy Lajos, Nánássy Lajos, Novák Lajos, Paulinyi Károly, Réz László, Sédivy László, Segesváry József, Vásárhelyi Boldizsár, Vértessy Mór. **Unnepi beszédek:** Futó Zoltán, Garzó Gyula, Gulyás Benő, Gulyás Lajos, Illyés Endre, Jánosi Zoltán, Lic. Lencz Géza, dr. Márk Ferencz, Szalócy Pál. **Alkalmi beszédek:** Arany Gusztáv, Csesi Imre, Hallgató János, Jánosi Zoltán, Kiss Aron, Kiss Ferencz, Madarász Imre, Nagy Károly, Novák Lajos, Olajos Pál, Órz Tamás, Révész Kálmán, Sass Béla, Soltész Elemér, Szele György, Szücs József, Szuhay Benedek, Székely József. **Keresztelési beszédek:** Kövendi Dénes, Nagy Béla, **Esketési beszédek:** Garzó Gyula, György Lajos, Kovács Lajos, Révész Kálmán, Szabó József, Szakacs Imre. **Különböző imádságok:** Biky Károly, Dombó Lajos, Dr. Erdős József, Hestey Viktor, Sulyok István, Szabó József, K. Tóth Kálmán. **Cura pasztoralis:** Csák Máté, Csiky Lajos.

Ez a névsor maga beszél magáért, s kezekedik a legteljesebb mértékben a Debreceni Lelkeszi Tár magas szellemi színvonalára felől. A szerkesztő sokat ad arra, hogy a dolgozatok lehetőleg népszerűek tehát bármely templomban elmondhatók legyenek. A Debreceni Lelkeszi Tár szerkesztője S. Szabó József, debreceni főiskolai tanár egész tudást és becsvágyást belevisz a nagy vállalatba, hogy valódi hasznára legyen a lelkeseknek. Ezen vállalatunknál számitanunk kell a hazai protestáns Lelkesz, Segédleikész és Theologus urakra, valamint világi egyházi nagyjainkra, hogy támogatni fognak bennünket és ezen művet megrendelve — lehetővé teszik e vállalat prosperálását. A Debreceni Lelkeszi Tár nagy nyolcadrét formában, tizenkét kötetben kötetenként 35—40 iv terjedelemben, finom famentes, simított papíron szép, éies metszésű betűkkel készítve, izléses és tartós, fekete színű, díszes vászon kötésben jelenik meg a moderé technikai minden eszázóének igénybevételével ivenként 2. kötet jelenik meg. Hogy ezen hézagpótló s a gyakorlati lelkeseknek minden szükségletét magában foglaló, díszesen kiállított gyűjteményát mindenkire nézve könnyen hozzáférhetővé tegyük, erlhatároztuk, hogy rzt

havi 2 koronás
részletfizetésre
is szállítjuk. ..

Debrecen, 1904. december 18.

Kiváló tisztelettel

Hegedüs és Sándor előbb László Albert és Társa
protestáns theologiai könyvkiadóhivatala

Rendeléshez kérjük ezen előfizetési ivet ievágni és aláírva — címünkre borítékban beküldeni.

Előfizetési-iv Hegedüs és Sándor előbb László Albert és társa cég Debrecenben, előfizetési felbívást bocsát ki a Debreceni Lelkeszi Tár (ev. ref. papi Lexikon) c. műre Szerkeszti: S. Szabó József. A 12 kötet ára díszkötésben 120 koona. Megjelent az I. és a II-ik kötet, a további kötetek körülbelül félívi időközben jelennek meg. **Előfizetési feltételek:** A mű szállítatik:

- a) kötetenként 10 K utánvétellel, bérmentve) A nem kivánt
b) kötetenként folyó számlára) módozat
c) havi két koronás részletfizetésre) áthuzandó!
- A fenti előfizetési feltételeket elfogadom, külön kikötést nem teszek és ezek alapján a teljes mű átvételének kötelezettsége mellett ezenel megrendelem a fentnevezett munkának
I—XII. kötetét 120 kor. vételáért) A nem kivánt
II—XII. " 110 " " " ") áthuzandó!
- és kérem kötetenként 10 koronájával
a) utánvétellel bérmentve) A nem kivánt
b) folyószámlára) módozat
c) havi 2 kor. részletfizetésre) áthuzandó!

A részletek minden hónapban a Hegedüs és Sándor előbb László Albert és Tsa cég pénztáránál Debrecenben fizetendők mindaddig míg a mű teljes vételára kiegyenlítve nincs. A részletek be nem tartása esetén a folytatolagos kötetek a részletek pótlásáig visszartartanak. A lejárt s le nem fizetett részleteket a cégnek jogában áll a portóköltség hozzászámása mellett postai megbízással beszédni: a részletfizetések elmulasztása esetén a részletfizetési kedvezmény megszűnik és az egész mű vételára esedékessé válik.

Az első részlet a szállítaskor utánvétetik.

Lakhely és kelt:

Utolsó posta és megye:

Név és állás:

Külön megjegyzés:

Fizetendő Debrecenben. Olvasható aláírást kérünk!

Az illeték díjjezzék 30. tétele értelmében bélyegmentes.

Minden család pénzt takarít!!!

Remek 6. szem. kávé készlet minden színben csak 95 kr. f. 1.40 f. 19.0	Finom ajour 6 szem. kávé készlet minden színben csak f. 2.20 f. 2.90 f. 3.45	111. 26-8.		Remek 6 szem. vászon Damaszt Garnitura csak f. 2.10 f. 2.90 f. 3.40 f. 3.90	Szép mintázott vászon törülköző 6 drb. csak f. 1.25 f. 1.72 f. 1.90 f. 2.10
30 rőfös vég csodavászon csak f. 3.65.	30 rőfös vég bőr-vászon csak f. 4.15	30 rőfös vég írlandi vászon csak f. 4.95	30 rőfös vég Gyöngy vászon csak f. 54.5	30 rőfös vég rumburgi vászon csak 5.60	30 rőfös vég I-a rumburgi vászon csak f. 6.40
50 rőfös vég bőr vászon csak 8.25	50 rőfös vég írlandi vászon csak f. 9.45	50 rőfös vég rumburgi vászon csak f. 10.40	30 rőfös vég jó minőségű chiffon csak f. 4.65	30 rőfös vég R. Chiffon csak f. 5.40	30 rőfös vég R. R. Chiffon vászon f. 6.85
3 rőfös vég csikos kanavász csak f. 3.25	30 rőfös vég csikos és koczkás I-ma kanavász csak f. 4.55	30 rőfös vég finom kanavász csak f. 5.40	35 rőfös vég kanavász különlegesség csak f. 6.40	30 rőfös vég fehér csikos csinvat ágyhuzatra csak f. 6.35	30 rőfös vég virágos fehér csinvat ágyhuzatra csak f. 7.40
Remek női ing vászonból, kézi himzéssel csak 85 kr. f. 1.15 f. 1.55	Remek női Chiffon ing schweizi himzéssel csak f. 1.10 f. 1.42 f. 1.74	Remek női háló Corseta nagy választékban csak 98 kr. f. 1.25 f. 1.56	Remek női chiffon nadrág csak 90 kr. f. 1.18 f. 1.45	Remek Chiffon alsó szoknyák himzéssel csak f. 1.35 f. 1.75 f. 2.25	Remek Cloth és posztó alsó szoknyák csak f. 1.65 f. 2.15 f. 3.22
Varrás nélküli vászon lepedő 2 mtr. hosszú és 1 1/2 mtr széles csak 92 kr.	Varrás nélküli rezmek vászon lepedő 2 mtr hosszú, 1 1/2 mtr. széles csak f. 1.05	Nemzetközi keresk. ügynökség Budapest, Kerepesi-ut 65. sz. i. e.		Remek selyem Cloth paplan minden színben csak f. 3.95	Remek Caschmir paplan minden színben csak f. 3.55.

Akarácsonyi és ujévi ünnepek

alkalmából figyelmébe ajánlom a

lelkész és hitoktató uraknak

Gyurátz Ferenc ág. hitv. evang. püspök úr

LELKI VEZÉR

című imakönyvét, melyből most újonnan a nyolcadik kiadás jelent meg.

Ára vászonba kötve 1 korona.

Kapható: 2.—, 3.—, 4.—, 5.— kor. árú kötésben is, — megrendelhető:

KISS TIVADAR könyvke- PÁPÁN.
reskedőnél

Ugyanott jelent meg:

Gyurátz Ferenc

KÉZI AGENDÁJA

a második kiadásban. Ára füzve 3 K 60 fill. Vászonba kötve 5 K 60 fillér. Bőrkötésben 8 K. 123-25-2

Világhírű!

a „REKORD“ festészeti műintézet a kiválóan sikerült életnagyságu arcképeiről, melyeket elismert művészek által készített. Számos (kir. közjegyző által hitelesített) elismerőlevél a világ minden tájáról. 96-20-15

Elsőrangú képek árai:

Olaj-, aquarell- és pastellfestésben fénykép után 48-63. cm. nagyságban ára . . . 20 korona

Legfinomabb kivitelű Blom-, Platin- és krétarajz ára 5 korona

Részletes árjegyzék bérmentve.

Egy életnagyságu képet készítettünk mindenkinek teljesen ingyen, ha részünkre 3 rendelést szerz és azokat egyenkint vagy egyszerre beküldi

„REKORD“ festészeti műintézet

Budapest, VII., Rottenbiller-utca 46.